

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อ ความหมาย ความคิด และความเข้าใจซึ่งกันและกัน มนุษย์จำเป็นต้องใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เราทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับภาษามากที่สุด เพราะเราใช้ภาษาอยู่ทุก ๆ วัน ภาษาช่วยให้คนในชาติมีความสามัคคีกัน และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพราะภาษาถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติได้ "เอกลักษณ์ของชาติ หมายถึงสิ่งทั้งหลายที่ทำให้ชาติดำรงเป็นชาติอยู่ได้ ภาษาเป็นสิ่งดำรงชาติได้คืออย่างหนึ่ง ประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า แม้อาณาจักรของตนไว้ได้แล้วถึงจะตกเป็นเมืองขึ้น หรืออาณานิคมของชาติอื่นนานกี่ศตวรรษก็ยังรักษาความเป็นตนเองอยู่ได้ แม้เวลาจะนานเนิ่นจนการแยกออกจากกันจะไม่อ่านวยอันใดเช่นชาติเวลส์ ที่อยู่ในสหราชอาณาจักรในปัจจุบันก็ยังได้รับความเคารพ รัชทายาทของราชบัลลังก์อังกฤษต้องไปทำพิธีสถาปนาในราชอาณาจักรเวลส์ เป็นต้น"¹ นอกจากนั้นภาษาเป็นสื่อกลางของคนในชาติ และ "ภาษายังเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างชาติด้วย ฉะนั้นในการพูดปัจจุบันนี้ทุกประเทศจึงพยายามที่จะเข้าถึงภาษาของประเทศที่จะเป็นพันธมิตรด้วย"²

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย ดังนั้น "ความสำคัญของภาษาไทยย่อมมีมากที่สุด เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนทั้งชาติ

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ความผิดหวังในการศึกษา," จันทร์เกษม, 97(พฤศจิกายน - ธันวาคม, 2513), 33.

²นิยม โปษะกฤษณะ, "เราควรรักและหวงแหนภาษาของเราเพียงใด," เอกสารประกอบการศึกษาวิชาภาษาไทย ประจำภาคแรก คณะศิลปศาสตร์ ปีที่ 1 (พระนคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507), หน้า 2. -

และเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างคนไทยด้วยกัน"³ จะเห็นได้ว่าคนไทยทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันทั้งในด้านการศึกษาเล่าเรียน การทำงาน การประกอบอาชีพในยามว่าง หรือแม้แต่ในยามพักผ่อนหย่อนใจ

ในฐานะที่ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ จึงมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพราะ "ชาติที่เจริญย่อมมีวัฒนธรรม ซึ่งแสดงถึงความเจริญงอกงามของคนในชาติ ชาติไทยเรามีวัฒนธรรมเก่าแก่ซึ่งถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ติดต่อสืบเนื่องกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ขาดสายเป็นเวลาหลายร้อยปี เป็นที่น่าภาคภูมิใจยิ่งนักที่วัฒนธรรมอันมีคุณค่ายิ่งนั้นยังคงยืนยงคงทนมาได้จนถึงคนไทยรุ่นปัจจุบัน การที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เพราะเรามีภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั่นเอง"⁴

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปในการประชุมทางวิชาการ ของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2505 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไว้ตอนหนึ่งว่า

...ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชาติชนิดหนึ่งคือ เป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นบางอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงามอีกอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน... เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้⁵

³ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, ความสำคัญของภาษาไทยและข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์, 2514), หน้า 1.

⁴เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁵จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์ ชุมนุมภาษาไทย, บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำรัสเรื่องปัญหาการใช้ภาษาไทย (พระนคร: 2505), หน้า 5.

จากกระแสพระราชดำรัส⁶ จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงตระหนักในพระราชหฤทัยที่ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย ย่อมจะมีความหมาย และมีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน ดังนั้นคนไทยทุกคนควรจะรักษาและช่วยกันส่งเสริมภาษาไทย ตลอดจนการศึกษารักษาภาษาไทยให้กว้างขวาง วิธีการที่จะรักษาภาษาไทยวิธีหนึ่งคือการช่วยกันใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องที่สุดนั่นเอง

ในการศึกษารักษาภาษาไทยนั้น พระยาอนุนามราชชนกกล่าวว่า "ศึกษาได้ 2 ประการคือ 1. ศึกษาเพื่อนำภาษาไปประยุกต์ หรือเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเขียน อ่าน เขียน พูด ฟัง 2. ศึกษาเพื่อความรู้อย่างแท้จริง (Pure knowledge) เป็นการมุ่งเอาเนื้อแท้ของความรู้ในทางภาษาอย่างลึกซึ้ง"⁶

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นความสำคัญของภาษาไทยอยู่เสมอ โดยให้มีการสอนภาษาไทยในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นวิชาบังคับพื้นฐานที่จะต้องเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำหรับผู้เรียนในสถาบันฝึกหัดครูทุกระดับอีกด้วย เพราะภาษาไทยมีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักเรียน นักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการเรียนวิชาต่าง ๆ จากห้องสมุด เพราะการจดและอ่านจากตำราที่อาจารย์สอนอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในระดับฝึกหัดครู นักเรียนฝึกหัดครูจะต้องออกไปฝึกสอน และออกไปทำงานเป็นครู เพราะฉะนั้นจึงต้องค้นคว้า และทำรายงานอยู่ตลอดเวลา ภาษาไทยจึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการที่จะช่วยให้นักเรียน นักศึกษา สามารถบันทึกการค้นคว้าต่าง ๆ เพื่อเขียนรายงาน ตลอดจนการอ่านเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นคนมีความรู้ และทันสมัยอยู่เสมอ โดยการอ่านข่าว บทความต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

⁶ พระยาอนุนามราชชนก, "วัฒนธรรมและภาษา," คู่มือครูภาษาไทย (เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 117, พระนคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2514), หน้า 74.

จะเห็นได้ว่าภาษาไทยเป็นวิชาสำคัญ และเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาวิชาการทุกแขนง ดังที่ ดร. กอ สวัสดิคพานิชย์ โคกลาวไว้ว่า "ภาษาไทยเป็นสาขาวิชาหนึ่งซึ่งจำเป็นสำหรับคนไทย บางทีนักเรียนอาจจะยังไม่ทราบในขณะนี้ ขอให้ลองนึกถึงวิชาที่เรียนในชั้นดูว่า มีวิชาใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยเป็นไม่มี แม้แต่วิชาภาษาต่างประเทศก็ยังใช้ภาษาไทยในบางโอกาส"⁷

บุญถิ่น อัตถากร ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า "ภาษาไทยเป็นปัจจัย เป็น means ของการศึกษาวิชาการทุกแขนง วิชาภาษาไทยสำคัญยิ่งกว่าวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรืออะไรต่อมิอะไรทั้งสิ้น"⁸ จากคำกล่าวเหล่านี้จะเห็นได้ว่าภาษาไทยมีความสำคัญในการเรียนการสอนมากที่สุด นักเรียนจะสามารถเรียนได้ดีทุกวิชาที่ต้องอาศัยภาษาไทยเป็นปัจจัยสำคัญ การที่นักเรียนจะสามารถเรียนรู้อาชีพภาษาไทยได้ดี และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องนั้นก็ต้องอาศัยครูภาษาไทยซึ่งผลิตจากสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย เพราะฉะนั้นนักเรียนฝึกหัดครูที่เรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอก หรือวิชาโทจึงเป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญที่จะออกไปเป็นครูภาษาไทย และถ่ายทอดภาษาไทยให้เด็กได้อย่างถูกต้องมากที่สุด และแนะนำให้เด็กได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ของภาษาไทย ตลอดจนมีทักษะในการใช้ภาษาไทย ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และสามารถให้ความรู้ในทางภาษาไทยศึกษาค้นคว้าให้เป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย ในการที่จะสร้างครูภาษาไทยที่ดีขึ้นมานั้นก็ต้องอาศัยหลักสูตรที่ใช้สอนอยู่ในโรงเรียนฝึกหัดครู และวิทยาลัยครูเป็นสำคัญ ปัจจุบันนี้เป็นที่กล่าวขวัญกันอยู่เสมอถึงความสำคัญของ

⁷ กอ สวัสดิคพานิชย์, "วิธีเรียนภาษาไทย," คู่มือในการสร้างประสิทธิภาพในการเรียน (เอกสารการนิเทศการศึกษา, 2503), หน้า 35.

⁸ บุญถิ่น อัตถากร, "ข้อคิดเห็นในการสอนภาษาไทย," คู่มือวิชาภาษาไทย เล่ม 3 (เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 100, พระนคร: หน่วยงานนิเทศก กรมการฝึกหัดครู, 2512), หน้า 47.

หลักสูตร ดังที่ ดร. ช้าง บัวศรี ได้กล่าวไว้ว่า "องค์ประกอบที่สำคัญที่มีส่วนพาดพิงต่อการเรียนคือ หลักสูตร หลักสูตรเป็นกฎแจกอกแรกชี้นำไปสู่หลักชัยขั้นแรกของการศึกษา เป็น การแปลความมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็นภาคปฏิบัติสำหรับครูและนักเรียนจะใฝ่ใฉในการ เรียนการสอนต่อไป"⁹

สำหรับความหมายของหลักสูตรนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ เช่น ดร. เอกวิทย์ ๗ ถกลาง ได้ให้ความคิดเห็นว่า "ความหมายของหลักสูตรนั้น เราเข้าใจตรงกันแล้วว่าคลุม ถึงตัวหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน รวมไปถึงกิจกรรมการเรียน การสอนโดยตรงทั้งหมดที่มุ่งให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนนั้นถือจำเป็นเรื่องของหลักสูตรทั้งสิ้น"¹⁰

Good ให้คำนิยามไว้ว่า

1. รายวิชาต่าง ๆ ที่นำมาลำดับไว้อย่างมีระเบียบ หรือตามลำดับชั้น เมื่อให้ ผู้เรียนได้เรียนรูจนจบ ได้รับประกาศนียบัตร หรือปริญญาในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่นหลักสูตร วิชาสังคมศึกษา หลักสูตรวิชาพลศึกษา เป็นต้น

2. เป็นการวางแผนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และวัสดุเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งโรงเรียนได้จัดให้เด็กเรียน เพื่อให้เด็กเรียนมีคุณค่าพอที่จะจบการศึกษา และเพื่อเป็นแนว ทางที่จะศึกษาต่อไปได้¹¹

สรุปนี้ นาคทรพรพ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 2 ความหมาย คือ

⁹ช้าง บัวศรี, "การปรับปรุงการสอนการเรียนในโรงเรียน," ประมวลบทความ เกี่ยวกับการมัธยมศึกษา (พระนคร: กรมสามัญศึกษา, 2513), หน้า 524.

¹⁰เอกวิทย์ ๗ ถกลาง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

¹¹Cater V. Good, Dictionary of Education (2d ed.; New York: McGraw-Hill, 1959), p. 149.

ความหมายที่ 1 (Syllabus)

หลักสูตรหมายถึง เอกสารสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดเนื้อหาของวิชาที่ต้องสอนในระดับชั้นต่าง ๆ เช่นที่เราเห็นเป็นเล่มสีน้ำเงิน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และสีแดงสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความหมายที่ 2 (Curriculum)

หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ักเรียนเพื่อให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

ก. รายการสอนที่กำหนด ซึ่งมี

- ความมุ่งหมายทั่วไป (Objectives) และความมุ่งหมายของวิชาต่าง ๆ
- เค้าโครงของหลักสูตร (Structure)
- เนื้อหาวิชา (Content)
- วัสดุประกอบหลักสูตร (Materials) เช่น แบบเรียน คู่มือ ฯลฯ
- กระบวนการเรียนการสอน (Process) ซึ่งรวมการวัดผลไว้ด้วย

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra-Curriculum Activities)

ค. สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียน ที่มีผลต่อการอบรมนักเรียนในด้าน

ระเบียบวินัยและจริยศึกษา¹²

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

หลักสูตรหมายถึง เนื้อหาวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้เลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นแนวทางในการจัดขึ้นมาให้กับเด็ก เพื่อให้เหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถของเด็ก และสนองความต้องการของสังคม ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ สามารถศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ด้วย

¹² ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, คำบรรยายวิชาหลักสูตรมัธยมศึกษา (พระนคร: 2516), หน้า 1. (เอกสารอัคราเนา).

สำหรับหลักสูตรฝึกหัดครูนั้น "การพิจารณาหลักสูตรฝึกหัดครูจะซับซ้อนกว่าหลักสูตร
ในชั้นมัธยม เพราะการฝึกหัดครูมีลักษณะเป็นวิชาชีพ คือ

1. เป็นวิชาชีพที่รับผิดชอบต่อสังคม และให้บริการสังคม
2. เป็นอาชีพที่มีรากฐานเป็นวิชาการที่สร้างสม (Based on Organized Knowledge)
3. เป็นอาชีพที่จะต้องมีความก้าวหน้า เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการค้นคว้าทดลองใหม่ ๆ และวิชาการใหม่ ๆ ซึ่งจะต้องนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานฝึกหัดครูให้ทันผล เป็นประโยชน์แก่สังคมยิ่งขึ้นตลอดเวลา"¹³

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรฝึกหัดครูเป็นหลักสูตรที่ควรปรับปรุงอยู่เสมอ เพราะการฝึกหัดครูเป็นวิชาชีพที่จะต้องไปสอนนักเรียน เพราะฉะนั้นย่อมจะอยู่นิ่งไม่ได้ และเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านวิทยาการใหม่ ๆ และทางด้านสังคม และเนื่องจากว่าการจัดหลักสูตรในประเทศไทยนั้นมิได้แสดงความคิดเห็นหลายท่านว่า "เป็นหลักสูตรซึ่งได้ลอกแบบอเมริกันมาเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่ได้ดัดแปลงให้เหมาะกับคนไทย และสภาพสังคม"¹⁴ นอกจากนั้น "หลักสูตรการศึกษาของเรากล่าวโดยส่วนรวมแล้ว ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และสนองความต้องการของสังคม"¹⁵ และจากการศึกษารายงานการวิจัยต่าง ๆ เกือบทุกฉบับต่างเห็นให้เห็นว่า "หลักสูตรการศึกษาของไทยทุกระดับชั้น และทุกประเภท ล้วนแต่มีความไม่เหมาะสม ล้าสมัย ยากแก่การนำไปปฏิบัติ ยากแก่การที่จะวัดความก้าวหน้า และพัฒนาการของเด็ก"¹⁶

¹³ อารี สันทรวี, "การตั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู," ศูนย์ศึกษา
(พฤศจิกายน, 2508), 6.

¹⁴ นิพนธ์ ศศิธร, "แนวความคิดในการจัดหลักสูตรการศึกษา," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 6(10 พฤษภาคม, 2515), 20.

¹⁵ อนุช อภาภิรม, "หลักทางสังคม และข้อคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรไทย," วิทยาสาร, 40(22 ตุลาคม, 2516), 34.

¹⁶ ประยูร ศรีประสาธน์, "วิเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทย," วารสารสภาการศึกษา 7(2 กันยายน, 2515), 33.

หลักสูตรภาษาไทยในระดับฝึกหัดครูนั้นควรจะได้รับพิจารณาด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร เพราะในการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับฝึกหัดครูนั้น มีปัญหาหลายประการที่ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย เช่นนักเรียนยังใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ใซคำ และสำนวนผิด เขียนตัวสะกดการันต์ผิด ไม่มีทักษะในการใช้ภาษา ตลอดจนมีทัศนคติไม่ดีต่อภาษาไทย และเมื่อออกไปเป็นครูภาษาไทยก็ไม่สามารถจะถ่ายทอดภาษาไทยที่ถูกตองให้กับเด็กได้ นอกจากนั้นก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอันหนึ่ง ดังที่ สกฤรัตน์ พูลสวัสดิ์ ได้วิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ที่สอนภาษาไทยในระดับชั้น ป.กศ. ต้องการให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ทั้งความมุ่งหมายและเนื้อหาในหลักสูตร¹⁷

สุพจน์ พดกษะวัน พบว่า ครูที่สอนภาษาไทยในระดับชั้น ป.กศ. มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรน้อย การที่จะให้ครูภาษาไทยมีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาไทยที่ขึ้น ควรจะได้มีการปรับปรุงความมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความชัดเจน แจ่มแจ้ง และเข้าใจง่ายขึ้น วิธีการที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ครูเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็คือ ควรจะแปลความมุ่งหมายของหลักสูตรออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สามารถปฏิบัติตามได้ เพื่อครูทั้งหลายจะได้ เข้าใจความมุ่งหมายชัดเจนและตรงกัน แล้วจะได้นำเอาความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้ไปเป็นเกณฑ์ในการสอนนักเรียนของตนให้บรรลุผลตามที่ตั้งหวังไว้¹⁸

สำหรับหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ซึ่งได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ใน พ.ศ. 2510 และใช้มาจนกระทั่งทุกวันนี้ ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้าที่จะสามารถทำ

¹⁷ สกฤรัตน์ พูลสวัสดิ์, "การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ พุทธศักราช 2507" (ปริญญา-นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2508), หน้า 100-103.

¹⁸ สุพจน์ พดกษะวัน, "การวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรภาษาไทย ระดับ ป.กศ. พุทธศักราช 2508" (ปริญญา-นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515), หน้า 107-108.

ให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายได้เพียงใด สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพียงใด อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาสามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายเพียงใด ตลอดจนเนื้อหาและเวลาเหมาะสมหรือไม่เพียงใด จากการสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นทั้งอาจารย์และนักศึกษาที่สอนและเรียนวิชาภาษาไทยในระดับ ป.กศ. ชั้นสูงตามหลักสูตร ป.กศ. ชั้นสูง พ.ศ. 2510 นี้ ปรากฏว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่า

1. เนื้อหาบางวิชามีความซ้ำซ้อนกัน
2. เนื้อหาบางวิชากว้างเกินไปแต่ไม่ลึก
3. เนื้อหาบางวิชามีมากเกินไป แต่เวลาเรียนน้อย
4. วิธีการสอนของครูไม่เหมาะสม
5. เนื้อหาบางวิชาากเกินไป

นอกเหนือไปจากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว ในปัจจุบันนี้ก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้ปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับ ป.กศ. สูง ให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยและให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับ ป.กศ. ชั้นสูง นี้ขึ้น

ในการศึกษาและประเมินผลหลักสูตรนั้นมีหลายวิธีด้วยกันจากรายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษาในประเทศไทยภาคพื้นเอเชีย ได้สรุประเบียบวิธีการศึกษาและประเมินผลไว้ 3 วิธี ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. พิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร และดูความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างนั้น
2. ศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น
3. ศึกษาผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร หมายถึงการตรวจสอบดูผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนนั่นเอง

โดยทฤษฎีแล้ว การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรโดยทั่ว ๆ ไป ต้องใช้ทั้ง 3 วิธีควบคู่กันไป แต่การกระทำดังกล่าวนี้ว่าเป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติ เพราะงานวิจัยจะมี

ขอมข่างว้างว้าง ต้องการเวลา กำลังคน และกำลังเงินเป็นอันมาก ดังนั้นผู้วิจัยอาจจะเลือกเอาวิธีใดวิธีหนึ่งทำการศึกษาหลักสูตรใดตามความถนัด ความสามารถและกำลังเงิน¹⁹

การศึกษหลักสูตรภาษาไทย ระดับชั้น ป.กศ.ชั้นสูง (วิชาโท) นั้น ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตของการวิจัยลงโดยมุ่งทำการศึกษาในส่วนที่เป็นความมุ่งหมาย เนื้อหา และเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นหลักในการดำเนินการ เนื่องจากว่า "ทั้งความมุ่งหมาย เนื้อหา วิชา และเวลา เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในโครงสร้างของหลักสูตร ความมุ่งหมายจะเปรียบได้กับเข็มทิศชี้ทิศทางให้แก่ผู้เดินทาง หรือผู้ปฏิบัติ เนื้อหาวิชาคือมวลความรู้หรือข้อกำหนด วิชาการ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมประจำตัวของผู้เรียนที่ผ่านหลักสูตรนั้น ๆ ไปแล้ว ส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของหลักสูตรและส่วนเวลา คือ การจัดจำนวนชั่วโมงของการสอนหรือจำนวนหน่วยกิตเป็นสัดส่วนเท่าใดนั้น จะต้องพิจารณา และตัดสินใจร่วมกันให้พอเหมาะซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก"²⁰

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ นักเรียนและหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ที่มีต่อหลักสูตรวิชาภาษาไทย ในด้านความเหมาะสม ของความมุ่งหมาย เนื้อหาและเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษาและหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ในด้านปัญหาและขอบปรองของความมุ่งหมาย เนื้อหาและเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร วิชาภาษาไทยวิชาโท

¹⁹สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, รายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษาในประเทศไทยภาคพื้นเอเชีย, 2511, หน้า 5.

²⁰พจน์ สะเพียรชัย, "โครงสร้างของหลักสูตรทั่วไป," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, 7(2 กันยายน, 2515), 73-75.

3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่สอนภาษาไทยเป็นวิชาโท ที่มีต่อหลักสูตรภาษาไทย โดยแยกตามอายุ ประสบการณ์ และสายวิชาที่เรียนวิชาเอก วิชาโท ภาษาไทย

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปของอาจารย์ นักศึกษา และหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ที่มีต่อหลักสูตรและการเรียนการสอน

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงความเหมาะสม ปัญหาและข้อบกพร่องของหลักสูตร วิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (วิชาโท)

2. ผลการวิจัยอาจเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ผู้จัดทำหลักสูตร และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู นำไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในโอกาสต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่า

1. ข้อคิดเห็นของหัวหน้าสาขาวิชา อาจารย์ และนักศึกษาที่ตอบในแบบสอบถามนั้น เกิดจากใจจริงทุกประการ

2. นักศึกษาทุกคนเรียนวิชาภาษาไทย (วิชาโท) ได้รับความรู้ ความสามารถตามที่อาจารย์สอนทุกประการ

3. การศึกษาหลักสูตรครั้งนี้ จะกระทำกับวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง พ.ศ. 2510 (วิชาโท) ในวิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่งในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมดีแล้ว
2. เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร แต่เนื้อหาวิชาเกิดความไม่สมดุลในหลักสูตรโดยต้องผูกพันกับความซ้ำซากและความยากง่าย

3. เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนของแต่ละวิชายังไม่สมดุลย์
4. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีอายุ ประสบการณ์และสายวิชาเรียนที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งจำกัดขอบเขตอยู่ในขอบข่ายของความมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ โดยศึกษาจากหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย (วิชาโท) และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงปีการศึกษา 2516 ที่เรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาโทในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 แห่ง

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาหลักสูตร หมายถึง การศึกษา ความมุ่งหมาย เนื้อหาและเวลาของหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. 2510 (วิชาโท) ในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครทั้ง 7 แห่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. 2510 มี 6 รายวิชา

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ที่เรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาโทในวิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่ง

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้ทำการสอนวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (วิชาโท) ในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั้ง 7 แห่งในกรุงเทพมหานคร

หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง หัวหน้าสายวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครทั้ง 7 แห่ง

ความจำกัดของการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัยครั้งนี้อาจจะเนื่องจาก

1. แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่านี้ อาจจะสร้างได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ทำให้ผลที่ได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร
2. ผู้ตอบแบบสอบถามอาจตอบไม่ตรงกับความจริงใจ เพราะเกรงว่าคำตอบจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการทำงานของตน อันจะทำให้ผลการประเมินค่าผิดพลาดไปจากความเป็นจริงบ้างเล็กน้อย
3. ผู้ตอบไม่สนใจตอบแบบสอบถามเท่าที่ควร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย